

МАТЕРІАЛИ

ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ІІ

ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСУ

ІЗ

СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ СЬОГОДНІ:

ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ»

КИЇВ 2019

DOI

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Матеріали II Всеукраїнського Конгресу із соціальної психології
«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ СЬОГОДНІ: ЗДОБУТКИ
І ПЕРСПЕКТИВИ»

Відповідальний за випуск

к.ю.н., доцент З.Ф. Сіверс

Укладач

к.психол.н. А.В. Полегенько

В збірник увійшли тези доповідей учасників конгресу.

Матеріали представлено в авторській редакції

Зміст

Басенко О.М. «Психодіагностичне дослідження проблем психічного здоров'я підлітків, що мешкають поблизу лінії фронту на сході України: особливості застосування скрінінгу психічного здоров'я».....	7
Бевз Г.М. «Співучасть як форма забезпечення і механізм реалізації завдань освітньої реформи».....	10
Білевич Н.О. «Психологічне забезпечення діяльності поліції: досвід провідних зарубіжних країн»	14
Блинова О.Є., Попович І.С. «Проблема ідентичності особистості в умовах трансміграції»	20
Бойко-Бузиль Ю.Ю. «Комунікативна компетентність керівників правоохоронних органів» ..	22
Борець Юлія «Психологічні особливості соціономічних професій»	25
Борисенко Л.Л. «До проблеми соціально-психологічної адаптації студентів закладів вищої освіти».....	29
Бурдукало М.М. «Взаємовплив емоційного інтелекту та кіберсоціалізації особистості: проблемне поле».....	33
Васютинський В.О. «Атрибуція міжособових і міжгрупових провин у контексті соціально-психологічної адаптації української молоді»	38
Вінков В. Ю. «Соціально-психологічні механізми формування уявлень молоді про життєвий успіх»	42
Вознесенська О.Л. «Медіа-арт-терапія як метод допомоги особистості інформаційної доби»	46
Гаркавенко Н.В., Доскач С.С. «Первинні соціально-сімейні взаємини, як мотиватор до вибору професійного шляху»	50
Гогунська Є.В. «Емоційний інтелект як фактор соціально-психологічної адаптації особистості».....	53
Голота А.С. «Особливості сімейних взаємин в сім'ях осіб, які зазнають соціальної стигматизації».....	56
Горська Г.О. «Рідна мова в системі цінностей особистості».....	58
Грабовська С.Л. «Конструкціонізм та конструктивізм як методологічна платформа психології розв'язання конфлікту»	61
Громова Г.М. «Деякі аспекти дослідження толерантності особистості до невизначеності»	65
Гриценко Л.І. «Спротив та підтримка у ставленні до освітніх реформ»	68
Гуляс І.А. «Принцип суб'єктності в аксіопсихологічному проектуванні життєвих досягнень особистості».....	72
Гупаловська В.А. «Сексуальне благополуччя як чинник суб'єктивного благополуччя: особливості сексуальних сценаріїв осіб з інвалідністю»	75
Гурова О.В. ««Життя проходить повз. Психологічна профілактика синдрому втрачених можливостей»	78
Гусева Н.Т. «Ірраціональність як напрямок психологічних знань»	82

Колесніченко Л.А. «Особливості надання психологічної допомоги особам з психосоматичними розладами»	157
Колтунович Т.А., Поліщук О.М. «Творчий компонент професійної компетентності психолога»	159
Коробанова О.Л. «Ситуативні трансформації групової взаємодії»	162
Коробка Л.М. «Технологічний підхід щодо соціально-психологічної підтримки осіб, які зазнають стигматизації в різних суспільних середовищах»	166
Кочубейник О.М. «Виробництво аномії: чотири дискурси ідентичності»	170
Кравченко С.І. «Психологічна сутність консолідаційних та мобілізаційних процесів в політичних групах (на прикладі президентських виборів 2019 р.)»	173
Кравчук С.Л. Вивчення психологічної пружності особистості методом семантичного диференціалу	178
Краснякова А.О. «Моделі громадянської самоідентифікації у віртуальному інтернет-середовищі»	182
Круглов К.О. «Довіра як складова соціального капіталу особистості»	186
Кутішенко В.П., Патинок О.П. «Психологічні аспекти розвитку духовної культури сучасного вчителя»	188
Кушнір Ю.В. «Роль гендерних стереотипів у професійному самовизначенні»	191
Лавренко О.В. «Економічне самовизначення особистості: моральний аспект»	193
Лазаренко В.О. «Дослідження просторових ідентичностей внутрішньо переміщених осіб за допомогою картографічної візуалізації наративів місця проживання: перші результати дослідження»	195
Лазоренко Б.П., Кальницька К.О. «Соціально-психологічний супровід реадaptaції учасників АТО (ООС) та волонтерів до мирного життя»	197
Литвин-Кіндратюк С.Д. «Принцип історизму та стратегії діахронічного аналізу в соціальній психології»	200
Літвінова О.В. «Зміна смисложиттєвих орієнтацій особистості під впливом вимушеної міграції»	203
Ловка О.В. «Метод проектів як засіб розвитку ідентичності студентів на заняттях з психології здоров'я»	206
Лозинський О.М. «Методика дослідження організаційної культури колективу»	208
Лукашенко М.Ю. «Оксфордський підхід до когнітивно-поведінкової травмофокусованої терапії в системі реабілітації постраждалих у бойових діях»	214
Мельничук Т.І., Зубіашвілі І.К., Вагіна О.В. «Самовизначення особистості як соціально-психологічний феномен»	217
Мірошніченко О.М. «Гендерно-орієнтований підхід до моделей розвитку кримінальної поведінки серед підлітків»	220
Мойзріст О.М. «Активність молоді у соціальних мережах internet: переваги і потенційні психологічні витрати»	222
Музичко Л.В., Канська Н.П., «Особливості допомоги особам, що переживають психологічну травму»	225

Психологічні аспекти розвитку духовної культури сучасного вчителя

Кутішенко Валентина Петрівна,
доцент кафедри психології особистості та соціальних практик Інституту людини
Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат психологічних наук,
доцент

Патинок Оксана Петрівна,
професор кафедри соціальної політики факультету соціально-економічної освіти
НПУ імені М.П. Драгоманова, кандидат психологічних наук, доцент

Серед пріоритетних завдань, що ставляться сьогодні перед суб'єктами освітнього середовища, які розбудовують нову українську школу, є формування духовної культури школярів, яка в свою чергу, є запорукою їх здатності вибудовувати стосунки з іншими людьми, світом та самим собою на засадах загальнолюдських цінностей. Вирішення цієї проблеми великою мірою залежить від духовної культури самого вчителя. Слова видатного педагога К.Ушинського про потужну виховну силу вчителя, яка виливається з живого джерела його особистості, сьогодні є дуже актуальними. Важко не погодитися з його думкою про те, що ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, як би хитро він не був придуманий, не може замінити особистості вчителя у справі виховання [4].

Психологічні аспекти духовної культури та духовних цінностей особистості знайшли відображення в працях Г. Балла, І. Беґа, М. Боришевського, О. Зеліченка, В. Зінченка, З. Карпенко, В. Константинова, В. Москальця, Н. Павлик, Е. Помиткіна, В. Рибалки, М. Савчина, З. Становських, Д. Чернілевського, Б. Чижевського, Ж. Юзвака та ін.

Проблемами духовної культури вчителя займалися такі науковці як К. Артамонова, В. Подрезов, Т. Ткачова та інші. Узагальнення підходів до трактування науковцями поняття духовна культура вчителя, здійснене Г. Тимошук, дозволює їй виділяти три основні позиції у тлумаченні цього феномену. Зокрема, духовна культура вчителя розглядається як: 1) інтегральна якість особистості, яка визначає її спрямованість на творення власного ціннісно-сміслового поля, спосіб освоєння базових ціннісних орієнтацій в професійній життєдіяльності, міра присвоєння та актуалізації духовних цінностей; 2) ступінь духовного розвитку особистості, який проявляється у потребі самовдосконалення, розвиненість особистісно-змістовної сфери, спрямованість творчо-перетворювальної діяльності, сформованість комунікативних якостей, що забезпечує ефективність професійної діяльності; 3) інтегративна якість особистості, в якій органічно поєднуються високий рівень професійної компетентності та духовний світ особистості, світогляд, морально-етичні ідеали, ціннісно-сміслові установки [3].

Для психологічної науки важливим є з'ясування механізмів розвитку духовної культури особистості. Основою розвитку духовної культури особистості

її повернення до християнських вищих цінностей. Так, М. Савчин вважає, що сучасна цивілізація спотворила Божественний стан життя суспільства та конкретної людини, що призвело до руйнування людських стосунків, спотворених уявлень про справедливість та свободу, поверховість життя, породила богоборчі прагнення. Царство Боже перестало бути головним змістом і внутрішнім рушієм активності людини, яка стала рабом речей, комфорту, прогресу, інформації, а відтак втратила автентичного сенсу життя [2].

Целякова вважає, що становлення духовної культури особистості в сучасному українському суспільстві обумовлено глобалізаційними процесами в світі, трансформацією українського суспільства і глибинною національною основою – менталітетом українського народу. Гумор і оптимізм можна назвати специфічними інструментами становлення духовної цілісності особистості в умовах українського трансформаційного суспільства, а найпотужнішим механізмом становлення духовної культури особистості була визнана коеволюційна діяльність людини, тобто діяльність саморозвитку, яка залежить від волі і активності особистості [5].

На думку О. Колісника, процес саморозвитку відбувається завдяки подоланню егоцентричності смислів і оволодінню світоцентричними смислами. При цьому головною метою виступає не самозбереження, самовиживання і самоствердження, а надособистісні смисли, завдяки яким ієрархія смислів стає просоціальною та світоцентричною. Автор визначає систему механізмів зворотного зв'язку взаємодії людини зі світом, якими є ідентифікація, рефлексія, децентрація, медитація, емпатія і спонтанність. Названі механізми одночасно є психічними механізмами духовного саморозвитку особистості, здатними допомогти їй вибудувати світоцентричну і просоціальну ієрархію смислів [1].

Узагальнення досліджень, присвячених означеній проблемі, дозволяє стверджувати, що в умовах психологічної практики, розвиток духовної культури вчителя передбачає реалізацію психологічних методів, які сприятимуть розвитку його ідентичності, рефлексії та самоактуалізаційних тенденцій особистості (шляхом впровадження тренінгів та індивідуальних консультацій), що спонукатиме вчителя до саморозвитку його духовного потенціалу.

Література

Колісник О. Духовний саморозвиток особистості / О.Колісник // Соціальна психологія.– 2006. –№ 1(15) . – С.62-77.

Савчин М.В. Духовний потенціал людини: монографія / М.В. Савчин. – ІваноФранківськ : Вид-во «Плай» Прикарпатського ун-ту, 2001. – 203 с.

Тимощук Г.В. Духовна культура вчителя як складова його професійної культури / Г.В. Тимощук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 8. – С. 91-94.

4. Ушинский К. Д. Педагогические сочинения в шести томах. / Сост. С. Ф. Егоров. – М.:Педагогика, 1990. – Том 2. – 628 с.

Целякова О. М. Формування духовної культури особистості в контексті трансформації сучасного українського соціуму / О. М. Целякова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2008. – Вип. 35. – С. 46-54.